

Kapitola 10.

Války diadochů

Když 10. nebo 11. června roku 323 př. n. l. zemřel Alexandr III. Makedonský, zvaný též Veliký, neměl stále žádného dědice, kterému by odkázal svou rozsáhlou říši. Ačkoli umírající dobyvatel údajně na smrtelné posteli odkázal své impérium „*tomu nejlepšímu*“, **argeovská dynastie** stále ještě nevymřela. Naživu byl stále jeho slabomyslný bratr **Arrhidaios** a po šesti měsících se zesnulému vládci narodil také syn **Alexandr**. I Alexandrova matka **Olympias**, manželka **Roxana** a dvě sestry **Kleopatra** a **Thessaloniké** stále ještě žily. Skutečnou moc ve svých rukou drželi vojenští důstojníci, mezi kterými brzy začaly spory. Velitelé pěchoty chtěli na uprázdněný trůn dosadit mentálně postiženého Alexandrova bratra, zatímco důstojníci kavalérie prosazovali mladého syna svého zesnulého vojevůdce. Nakonec byli oba prohlášeni za spoluvládce jako **Alexandr IV. Aigos** a **Filip III. Arrhidaios**. Protože ani jeden nemohl zastávat svou roli panovníka, bývalý velitel jízdy **Perdikkás** byl jmenován regentem impéria a s pomocí bývalého tajemníka Alexandra III. **Eumenése z Kardie** soustředil ve svých rukou prakticky veškerou moc.

Dočasné uspořádání říše Alexandra III. Velikého nemělo dlouhého trvání, protože již v roce 321 př. n. l. byl Perdikkás zabit vlastními vojáky na březích řeky Nilu. Roku 317 př. n. l. byl zabit i Filip III. Arrhidaios. Eumenés byl rovněž zrazen svými spolubojovníky a následně popraven svými nepřáteli v roce 316 př. n. l. Ve stejném roce zemřela násilnou smrtí i Alexandrova matka Olympias. V letech 310 a 309 př. n. l. zemřela i Roxana a o necelý rok později i její syn Alexandr IV. Aigos.

Na vymření téměř bezmocné argeovské dynastie měly vliv vzájemné konflikty mezi bývalými Alexandrovými veliteli, kteří se ve skutečnosti stali mocenskými nástupci svého vojevůdce a historikové je dodnes nazývají **diadochy**. I když zpočátku všichni zastávali funkce satrapů a chtěli sloužit rodině obdivovaného Alexandra Velikého, brzy odsunuli jeho příbuzné do pozadí a začali prosazovat vlastní mocenské cíle, které je brzy znovu přivedly na bitevní pole. Ačkoli se někteří pokoušeli obnovit původní Alexandrovu říši, během bojů si nakonec všichni přeživší velitelé uvědomili, že už mezi sebou nemají stejně silného vůdce, jakým byl Alexandr III. Veliký. **Války diadochů** a pozdějších helénistických států trvaly s přestávkami více než jedno století a ukončil je až vojenský a politický vzestup jiné starověké moci, která je během dalších dvou století zcela ovládla a pohltila – **Říma**.

Lamijská válka (323 – 322 př. n. l.)

Prvním krokem k další vzpouře řeckých poleis bylo nařízení o exulantech Alexandra III. Velikého vydané roku 324 př. n. l., které zaručovalo všem vypovězeným obyvatelům jednotlivých řeckých městských států svobodný návrat do svých rodných obcí. I když se mladý makedonský panovník snažil demonstrovat svou velkorysost, jeho rozhodnutí mělo během necelých dvou let vést ke krvavé vzpouře a občanské válce. Vojsko **aitólského spolku**, který před rokem 350 př. n. l. sjednotil většinu aitólských států, dobylo poleis Oiniades, vyhnalo původní obyvatele a začalo zde usazovat vlastní kolonisty. Po vydání Alexandrova nařízení o exulantech by ale spolek musel město vyklidit a umožnit návrat původním obyvatelům. V podobné situaci se roku 324 př. n. l. ocitly i Athény, které kolonizovaly ostrov Samos a nyní ho měly opustit a vrátit domorodcům.

Napětí mezi Makedonci a některými řeckými městskými státy ještě vyostřila náhlá smrt Alexandra III. v roce 323 př. n. l. Jelikož nebyla vyřešena otázka následnictví a většina makedonských vojenských jednotek se nacházela v Asii, rozhodly se obě nespokojené lokální mocnosti pro otevřené povstání proti svým současným vládcům. Athéňané ihned poslali vojevůdci **Leosthenovi** peníze na najmutí žoldnéřského vojska. Brzy shromáždili vojsko tvořené zhruba 25 000 vojáky, které tvořilo asi 12 000 mužů aitólského spolku, 10 000 Athéňanů a okolo 3 000 žoldnéřů. Proti nim mohl správce makedonských evropských území **Antipater** postavit pouze 13 000 vojáků a ještě spoléhal na pomoc thesalských velitelů, kteří brzy po začátku konfliktu uzavřeli spojeneckou smlouvu s Athénami. Makedonský správce proto požádal o pomoc dva makedonské velitele v Asii, **Kratera a Filotáse**.

Bojótská poleis se ale odmítla dobrovolně přidat k povstalcům, a proto proti nim vytáhl Leosthenés s 5 000 pěšáky, 2 000 žoldáky a 500 jezdci. Tábor spojených bojótských jednotek našel u města Plataje a okamžitě na něj zaútočil, čímž dosáhl rychlého a drtivého vítězství. Nyní si Antipater uvědomil, že už nemůže čekat na posily a vyrazil s 13 000 pěšáky a 600 jezdci na jih Balkánského poloostrova. Nespolehliví thesalští spojenci zablokovali makedonským jednotkám cestu v Thermopylské soutěsce, kde se spojili s Leosthenem a jeho vojskem. Makedonský správce byl poražen a se zbytky svých jednotek se stáhl do opevněného města Lamia, kde ho okamžitě oblehli řečtí rebelové. Povstalci se nejdříve pokusili dobýt město útokem, ale byli s těžkými ztrátami odrazeni. Poté začali budovat kolem města zeď a hluboký příkop. Zhruba ve stejné době aitólské vojáky opustili rebelský tábor a vrátili se do svých domovů. Ústup značné části nepřátelských sil povzbudil obležené Makedonce, aby provedli rychlý výpad a pobili nepřátele, kteří právě hloubili příkop.

Leosthenés okamžitě shromáždil své zbývající jednotky a podnikl protiútok. Antipater a jeho muži sice ustoupili za městské zdi, ale podařilo se jim smrtelně zranit povstaleckého velitele. Po pohřbu padlého vojevůdce byl do čela rebelských sil jmenován **Antiphilus**.

V roce 322 př. n. l. vypukly rovněž boje na moři mezi athénskými námořními silami, kterým velel **Euetion**, a makedonským loďstvem vedeným **Kleitusem Bílým**. Jelikož jediné informace o námořních bitvách lamijské války poskytují ve svých dílech pouze **Diodóros Sicilský** a **Plútarchos** a také několik dochovaných nálezů, není možné přesně určit ani ke kolika námořním střetům došlo. Většina moderních autorů se shoduje, že Makedonci disponovali asi 240 válečnými plavidly a Athéňané nasadili pouze 170 lodí, i když mohli se svými spojenci shromáždít 240 – 400 plavidel. K první bitvě došlo pravděpodobně u **Abydosu** poblíž Helespontu, ve které zvítězili makedonské námořní jednotky. Podruhé se obě flotily střetly v květnu nebo červnu roku 322 př. n. l. u ostrova **Amorgos** v souostroví Kyklady. Obě strany zde utrpěly pouze lehké ztráty. Poslední a rozhodující konfrontací byla námořní bitva u **Echinadés**, což je skupina malých ostrovů v Malianském zálivu. Zde byly nejspíš athénské námořní síly drtivě poraženy a makedonská válečná plavidla definitivně ovládla celou oblast východního Středomoří. O průběhu všech jednotlivých střetnutí prameny ani moderní autoři neuvádějí žádné podrobnosti.

Zatím se na pevnině na přelomu let 323 a 322 př. n. l. vylodil makedonský velitel **Leonnatus** s 20 000 pěšáky a 1 500 jezdci. Když byl o příchodu nepřátelských posil informován nový povstalecký velitel Antiphilus, okamžitě ukončil obléhání Lamie, nařídil spálit vlastní tábor a vyrazil se všemi svými jednotkami, které tvořilo 22 000 mužů pěchoty a 3 500 kavaleristů, včetně 2 000 elitních thesalských jezdců, proti novému makedonskému vojsku. Obě armády se setkaly u **Rhamnusu** v Thesálii. Makedonská falanga sice začala zatlačovat protivníkovu pěchotu, ale početnější jezdectvo rebelů odřízlo v bažinách a brzy rozdrtilo makedonskou kavalerii a smrtelně zranilo Leonnatuse. Opuštění pěšáci se poté také rozprchli. Ztráty obou stran neuvádějí ani starověcí ani moderní autoři. I když rebelové dosáhli vítězství, jejich situace se výrazně zhoršila. Antipater se svými přeživšími vojáky mohl opustit Lamii a spojit se zbytky Leonnatova vojska, které se povstalcům nepodařilo zničit. Poté ustoupil se všemi silami a čekal na další jednotky.

Když dorazil makedonský velitel Krateros a spojil své jednotky s Antipaterovými, disponovali oba vojevůdci zhruba 40 000 pěšáky, 3 000 vrhači oštěpů a lučištníky a 5 000 jezdci. Antiphilus se rozhodl s Makedonci svést rozhodující bitvu a shromáždil na přelomu srpna a září roku 322 př. n. l. u **Crannonu** v Thesálii asi 25 000 vojáků pěchoty a 3 500 kavaleristů. Povstalecký velitel se ale dopustil chyby, protože se rozhodl pro naprosto stejnou

taktiku jako v předchozím střetnutí. Boj zahájil útok řecké jízdy, což asi Antipater a Krateros předpokládali a nařídili své početnější falanze, aby se pokusila prorazit linie protivníkovy pěchoty. Když se jejich bitevní formace rozpadla, rebelští pěšáci se rozprchli a nechali svou jízdu na bojišti. Jelikož kavaleristé nechtěli riskovat obklíčení, začali utíkat za svými spolubojovníky. Na bojišti zahynulo 500 povstalců a 130 makedonských vojáků.

Po prohrané bitvě se povstalecká aliance definitivně rozpadla a opuštěné Athény musely přijmout Antipaterovy mírové podmínky. Na kopci Munichyum u přístavu Piraeus byla umístěna makedonská posádka, čímž Athény přišly o svou pozici námořní velmoci. 12 000 nejchudších občanů ztratilo své hlasovací právo a byly posíleny politické pozice nejbohatších obyvatel, což prakticky znamenalo zrušení demokracie a zavedení vlády oligarchie v Athénách. Rovněž následovaly represe proti vůdčím osobnostem povstání. Hypereides byl zajat na ostrově Euboia a popraven. Démostenés byl donucen spáchat sebevraždu. Po stabilizaci situace na Balkánském poloostrově se nyní všichni makedonští velitelé mohli věnovat vlastním mocenským sporům, které brzy přerostly ve vzájemné konflikty.

První válka diadochů (322 – 320 př. n. l.)

Jelikož na uprázdněný trůn nastoupil slabomyslný Filip III. Arrhidaios a také novorozenec Alexandr IV. Aigos, přičemž ani jeden nebyl schopen řídit rozsáhlou říši zesnulého Alexandra III. Velikého, byl jmenován dočasným regentem bývalý velitel jízdy **Perdikkás**, který uzavřel sňatek s Alexandrovou sestrou Kleopatrou. Aby odměnil loajální makedonské důstojníky, udělil jim tituly satrapů a rozdělil mezi ně jednotlivé části impéria. Asander dostal Kárii; **Antigonos Monofthalmos** (Jednooký nebo též Kyklop) Frýgii, Lýkii a Pamfýlii; Feithón Medii; Filotas Kilýkii; Laomedón Sýrii; Leonnatos před smrtí Helespontskou Frýgii; **Lýsimachos** Thrákií; Menander Lýdii; **Neoptolemos** Arménii a **Ptolemaios** Egypt. I bývalý Alexandrův tajemník **Eumenés** byl jmenován správcem Kappadokie, která stále ještě nebyla obsazena makedonskými jednotkami, a Paflagonie. Východní provincie Alexandrovy říše na indickém subkontinentu byly zatím ponechány bez administrativních změn.

Mezi jednotlivými nástupci Alexandra III. Velikého, tzv. **diadochy**, ale existovalo vzájemné napětí, které mělo brzy přerůst v otevřené nepřátelství. Perdikkás poskytl Eumenovi potřebné vojenské jednotky pro obsazení Kappadokie. Ostatní makedonští velitelé se obávali jejich spojených vojenských sil, a proto proti nim utvořili Antigonos, Antipater, Krateros a Ptolemaios vojenskou koalici. Důvodem pro zahájení vojenských operací byla krádež ostatků Alexandra III. Velikého. Jako zesnulý faraón měl právo být pohřben v Egyptě

a Ptolemaios se rozhodl ukrást jeho mrtvolu a odvést ji na obřad do své satrapie. Perdikkás s částí svých jednotek vpadl v roce 321 př. n. l. do údolí Nilu. Během přechodu řeky byl napaden Ptolemaiovým vojskem a utrpěl těžké ztráty. Nespokojení důstojníci Antigenés, Peithon a **Seleukos** zorganizovali spiknutí a zavraždili svého velitele.

Vojsko, které Perdikkás zanechal v Evropě, odvedli Eumenés a Neoptolemos do oblasti Helespontu, kde čekali na příchod nepřátelských sil. Když se k jejich postavení přiblížil Krateros se svými vojáky, Neoptolemos a 300 jeho jezdců k nim přeběhli. Obě armády tvořilo zhruba 20 000 mužů těžké pěchoty na každé straně, kteří se zformovali do makedonské falangy a zaujali postavení ve středu bitevních linií. Kavalérie zaujaly postavení na křídlech – Eumenés disponoval zhruba 5 000 jezdci, které rozdělil na obě křídla. Krateros rovněž zaujal pozici napravo a Neoptolemos na nalevo, přičemž jejich spojené síly mohly do boje zapojit pouze 2 000 kavaleristů, což byla zásadní nevýhoda, která měla rozhodnout o výsledku bitvy. Když začal boj, obě falangy se srazily v nerozhodném boji muže proti muži. O výsledku střetnutí měly rozhodnout boje jízdy na okrajích linií. Nejdříve padl Krateros a potom také Neoptolemos po osobním souboji s nepřátelským velitelem. Po smrti obou vojevůdců se jejich jízda obrátila na útěk a odkryla křídla své pěchoty. Opuštění a vyděšení pěšáci se vzdali a vítězný Eumenés je později začlenil do své armády. Ztráty na obou stranách jsou neznámé.

I když Perdikkovy jednotky nebyly zcela zničeny, všichni ostatní diadochové se rozhodli ukončit konflikt a sešli se na konferenci v Triparadeisu, kde si znovu rozdělili funkce satrapů. Jednání se účastnili i všichni tři regentovi vrazi. Antigenés mohl dále spravovat Súsy a Peithon tzv. velkou satrapii v Médii. Seleukos byl jmenován správcem Babylónie. Eumenés byl odsouzen k smrti a byl zrazen vlastním důstojníkem. Přesto se mu podařilo uniknout do horské pevnosti Nór, kde čekal na vhodnou příležitost pro svůj vojenský návrat. I když byla válka ukončena, vzájemné napětí mezi diadochy stále nezmizelo a brzy mělo vést k dalšímu krvavému konfliktu.

Druhá válka diadochů (319 – 315 př. n. l.)

Křehkou politickou stabilitu na území bývalé říše Alexandra III. Velikého narušila smrt dlouholetého správce oblastí na Balkánském poloostrově Antipatera. Na smrtelné posteli totiž určil za svého nástupce velitele **Polyperchonta**, což se nelíbilo jeho vlastnímu synovi **Kassandrovi**. Odstrčený potomek získal podporu Antigona a Ptolemaia. Polyperchont proto uzavřel spojenectví s Eumenésem, čímž začala v evropské části impéria občanská válka. Iniciativy se nejdříve chopil Kassandros a donutil svého protivníka uprchnout do Épeiru

i s malým Alexandrem IV. Aigem a jeho matkou Roxanou. V exilu se Polyperchontovi podařilo získat podporu nečekaného mocného spojence – Alexandrově matky Olympias. Zhruba v roce 317 př. n. l. mohl zahájit úspěšnou protiofenzívu, během které se mu podařilo ovládnout jih Balkánského poloostrova a zajmout Filipa III. Arrhidaia i s jeho manželkou Eurydikou. Olympias nechala oba své zajaté příbuzné zabít. Kassandros se ale roku 316 př. n. l. znovu chopil iniciativy. Zajal a nechal popravit Olympiadu a poté ovládl celou oblast bývalé Makedonie a zmocnil se i malého Alexandra IV. Polyperchont se poté asi vrátil do exilu a čekal na další příležitost k útoku, která se mu naskytla až během další války diadochů.

Zatím na východě Eumenés shromáždil jednotky a zahájil válečné operace proti Antigonovi. Když opustil svůj exil v horské pevnosti, vyrazil k řece Tigris. Cestou získal vojenskou podporu všech místních satrapů včetně válečných slonů. I Antigonos začal shromažďovat jednotky a připravovat se na střetnutí. Velitel Xenophilus se rozhodl sám chopit iniciativy a asi roku 317 př. n. l. vyrazil se svými vojáky k řece Tigris. Díky nesnesitelnému žáru během dne se mohli přesunovat pouze v noci. Když dorazili k řece Koprátés, shromáždili několik malých lodí a pokoušeli se překročit vodní tok. Eumenés byl o jejich pohybech informován a čekal na protivníka na protějším břehu se 4 000 pěšáky a 1 300 jezdci. Když první nepřátelské jednotky překonaly řeku, vyrazil se svými vojáky do útoku, zajal skoro 4 000 Xenophilových vojáků a zbytek rozdrtil.

Oba velitelé poté postupovali se svými armádami k obci **Paraitakene** (dnešní Isfahán ve středním Íránu), kde začali ještě v roce 317 př. n. l. rozestavovat své jednotky do bitevních linií. Antigonos shromáždil 28 000 vojáků pěchoty, 8 500 kavaleristů a asi 65 slonů. Eumenés disponoval 35 000 pěšáky, 6 100 jezdci a více než 100 válečnými slony. Mezi jeho pěchotními jednotkami bylo i 3 000 Argyraspidés (tzv. „stříbrných štítů“), což byla dosud neporažená elitní jednotka. I když její členové již dosáhli věku 60 – 70 let, přesto na bitevním poli představovali hrůzu nahánějící vojenskou sílu. Oba velitelé rozdělili své kavalérie a rozestavili je na boky pěchoty, kterou postavili doprostřed, a slony umístili před své bitevní linie. Sami potom zaujali pozici na svých pravých křídlech.

Bitvu zahájila jízda na levé straně Antigonovy bitevní linie. Eumenés nařídil svým kavaleristům, aby napadli útočící nepřátelské vojáky z boku. Zároveň začal na ohrožený úsek linie přesunovat některé jednotky dosud umístěné na levém křídle. Do boje se rovněž zapojily obě pěší falangy a Eumenova pěchota postupně začala získávat převahu nad svými protivníky, jelikož byla podporována jednotkou Argyraspidés. I když Antigonův střed a levé křídlo ustupovaly, vojáci na pravé straně bitevní formace stále drželi pozice, čímž vytvořili v nepřátelské linii nebezpečnou trhlinu. Antigonos do ní okamžitě vjel s částí své kavalérie

a donutil vítězíci Eumenovy vojáky zahájit ústup. Ani jedné straně se nepodařilo dosáhnout alespoň částečného vítězství. Na bojišti zahynulo 3 700 Antigonových vojáků a 4 000 dalších utrpělo zranění. Eumenés napočítal 540 padlých a 900 – 1 000 raněných.

Když obě strany pohřbily své mrtvé, začal Eumenés ustupovat směrem ke Gabiene. Na začátku roku 316 př. n. l. se obě armády rozhodly přezimovat a na jaře obnovit bojové operace. Antigonos se ale rozhodl nepřítele překvapit a nařídil svým mužům, aby se začali nepozorovaně přesunovat přes poušť, odkud Eumenés neočekával útok. V protivníkově týlu by poté své vojáky přeskupil a zaútočil na rozptýlené jednotky v zimovištích. Klamný manévr se skutečně podařil, jenže Eumenés rychle shromáždil svou osobní stráž i gardisty ostatních velitelů a nařídil jim vybudovat na kraji pouště fiktivní tábor a zapálit v něm ohně. Nyní byli oklamáni Antigonos a jeho velitelé, kteří se skutečně domnívali, že protivník již shromáždil svou armádu. Eumenés zatím začal rychle do postaveného tábora svolávat své rozptýlené jednotky. Antigonovým zvědům se podařilo objevit zimoviště nepřátelských slonů. Pokud by je vyřadil z boje, získal by Antigonos na bojišti výhodu. Vyslal proto 2 200 svých jezdců podporovaných lehkou pěchotou, aby nebezpečné tlustokožce pobili. Eumenés se podobné nepřátelské akce obával a vyslal vlastní jednotku tvořenou 1 500 kavalery a 3 000 lehkooděnci. První k jednotkám slonů dorazili Antigonovi muži, kteří se střetli s jejich doprovodem (asi 400 jezdců). Navzdory těžkým zraněním a ztrátám Eumenovi vojáci odolali nepřátelskému tlaku, dokud nedorazili jejich spolubojovníci, kteří obrátili útočníky na ústup, aniž by váleční sloni utrpěli vážnější ztráty.

O několik dní později začali oba vojevůdci rozmisťovat své vojáky poblíž **Gabiene** na území dnešního Íránu. Antigonos disponoval 22 000 muži pěchoty, 9 000 jezdci a 64 válečnými slony. Vrchní velitel osobně zaujal se svým synem **Démétriem** a nejlepšími jednotkami kavalérie pozici na pravém křídle. Do středu linie umístil svou pěchotu a na pravou stranu ostatní jezdce. Před všechny své jednotky postavil válečné slony. Eumenés shromáždil 36 700 pěšáků, 6 000 kavalery a 114 slonů. Jelikož si při pohledu na protivníkovu bitevní linii uvědomil, že Antigonos plánuje zaútočit na svém pravém křídle, umístil proti němu své nejlepší jízdní jednotky a osobně se ujal jejich velení. Proti nepřátelské falanze postavil vlastní pěchotu, včetně Argyraspidů, a na pravou stranu umístil ostatní jednotky své kavalérie. Slony a lehkooděnce také umístil před své linie.

Boj zahájili tlustokožci a hlavní síly jízdy na obou stranách. Během boje se začala zvedat oblaka prachu, čehož se Antigonos rozhodl využít a nařídil několika jednotkám své kavalérie, aby nepozorovaně objeli nepřátelskou bitevní linii na levé straně a vpadli do protivníkovy tábora, kde kromě bohaté kořisti zajali i většinu manželek a dalších příbuzných Eumenových

vojáků, včetně veteránů Argyraspidés. Poté Antigonos vyrazil osobně v čele svých mužů a podařilo se mu vyvolat paniku mezi jednotkami perského satrapy Peucestase, který bojoval v Eumenově armádě. Vyděšený velitel stáhl všechny své vojáky a 1 500 dalších jezdců a začal ustupovat k řece. Eumenés byl sice na levém křídle oslaben, ale muži, kteří neopustili své pozice, pokračovali v boji. Brzy začali být zatlačováni Antigonovou početní převahou. Eumenés nyní neměl jinou možnost, než stáhnout i ostatní jednotky kavalérie, aby zabránil jejich naprostému zničení. Ve středu zatím Argyraspidés postupovali úspěšně vpřed a údajně pobili 5 000 protivníkových pěšáků, aniž by sami ztratili jediného muže. Když začali ustupovat jezdci na pravém křídle, museli se i „stříbrné štíty“ obrátit na ústup. Nyní Antigonos rozdělil své jednotky na pravé straně bitevní linie na dvě bojová uskupení. Osobně se postavil do čela prvního, se kterým začal pronásledovat ustupujícího Eumenése. Druhou skupinu svěřil svému veliteli Peithonovi a nařídil mu okamžitě zaútočit na Argyraspidy. „Stříbrné štíty“ ale nepropadly panice, vytvořily čtvercovou formaci a bez vážnějších ztrát ustoupili k řece, kde se zatím shromáždila Eumenova kavalérie. Kromě 5 000 Antigonových pěšáků nejsou známy žádné další údaje o padlých nebo zraněných na obou stranách.

Poražený vojevůdce se zatím snažil své přeživší vojáky přesvědčit, aby s ním ustoupili a přeskupili se. Antigonos sice vyhrál bitvu, ale Eumenés stále disponoval početnou armádou, se kterou mohl znovu zaútočit na svého protivníka. Argyraspidés odmítli pokračovat v boji s Antigonem, protože zajal jejich rodiny a získal jejich válečnou kořist, kterou nashromáždili během několika předchozích desetiletí, kdy téměř neustále bojovali. Proto začali tajně vyjednávat se svými nepřáteli, kteří jim slíbili navrácení ukořistěných majetků, pokud vydají svého velitele. Vlastní vojáci skutečně Eumena zajali a vydali Antigonovi, který ho po krátkém váhání nechal popravít. Potom dal zabít i několik jeho důstojníků, včetně velitele „stříbrných štítů“ Antigeneše. I když potom začlenil některé nepřátelské jednotky do svého vojska, nikdy jejich velitelům zcela nedůvěřoval.

Na přelomu let 316 a 315 př. n. l. mohly být prakticky všechny vojenské operace zastaveny, protože Polychperchon byl na Balkánském poloostrově mocensky odstaven a Eumenés byl popraven. Přesto dlouhodobého míru a politické stability nebylo dosaženo. Antigonos získal po svých vítězstvích ve východních provinciích dostatečně silné mocenské postavení, aby mohl začít omezovat ostatní satrapy. Někteří bývalí velitelé se odmítali podřídit. Patřil mezi ně i Selukos, který se začal obávat o svůj život. V létě roku 315 př. n. l. proto opustil s 50 jezdci Babylón a uprchl do Egypta k Ptolemaiovi. Většina diadochů začala považovat Antigona za stejnou hrozbu jako před několika lety Perdikkáse, což se mělo v příštích měsících stát hlavním důvodem pro rozpoutání dalšího válečného konfliktu.

Třetí válka diadochů (315 – 311 př. n. l.)

Rostoucí moc Antigonova a jeho syna Démétria začala na přelomu let 315 a 314 př. n. l. značně znepokojovat ostatní diadochy. Situaci ještě zhoršoval Seleukos, který se ve svém egyptském exilu snažil přesvědčit Ptolemaia, aby ho podpořil při opětovném získání jeho satrapie v Babylónii. Další vážnou komplikací byl dosud nevyřešený spor mezi Kassandrem a Polyperchontem na Balkánském poloostrově. Antigonos proto vpadl do oblasti dnešní Sýrie, kde chtěl získat podporu místních fénických vládců, kteří by mu poskytli válečnou flotilu. Poté by mohl zničit Ptolemaiovy námořní jednotky a postupně si se svými pozemními silami podmanit celé východní Středomoří.

I když většina fénických měst se rozhodla dobrovolně spolupracovat, obnovený přístav Týros musel být rok a tři měsíce obléhán, než se Ptolemaiova posádka vzdala a opustila opevnění. Současně začal Antigonos vyjednávat s Polyperchontem a jeho synem Alexandrem, kteří dosud ovládali Peloponés, o uzavření spojení proti Kassandrovi. Aby získal podporu řeckých městských států, slíbil obnovení jejich starých svobod, pokud mu poskytnou nové rekruty pro jeho armádu. Jeho jednotky byly posíleny o 8 000 dalších žoldnéřů. Poté zanechal v oblasti Sýrie část svých jednotek a se zbytkem vyrazil na jih k Sinaji, aby si úspěšně podrobil několik neloajálních měst. Zatím Ptolemaios rovněž slíbil řeckým poleis obnovení jejich starých svobod, čímž chtěl mezi nimi získat vojenské spojence, a také vyslal na moře Seleuka a několik svých námořních velitelů, aby jeho protivníci nebyli posíleni flotilami jiných panovníků. Antigonovi a jeho důstojníkům se přesto podařilo shromáždit početné pozemní síly a také 240 kompletně vyzbrojených válečných plavidel.

Ptolemaios se pravděpodobně rozhodl vyřešit nebezpečnou situaci invazí svých sil do oblasti tzv. Koile Sýrie (oblast dnešních států Izrael, Libanon a Sýrie). Útok se nejspíš zúčastnil i Seleukos. Ptolemaiovým vojákům se během postupu podařilo obsadit několik opevněných měst a pevností. Antigonův syn Démétrios se proto rozhodl zahájit rychlý protiútok a vyčlenil ze svého vojska všechny slony a těžkooděnce, aby nezpomalovali jeho postup. Do napadených oblastí vyrazil pouze s kavalérií a lehkou pěchotou. Po svém příjezdu ale zjistil, že nepřátelské jednotky byly evakuovány Ptolemaiovou flotilou, aby se zatím vyhnuly bitvě. Během zpáteční cesty přišla Démétriova jízda téměř o všechny své koně.

Když se Ptolemaiovi a Seleukovi podařilo bez boje zničit část nepřátelských sil, shromáždili v roce 312 př. n. l. u Alexandrie 18 000 pěšáků a 4 000 kavaléristů a vyrazili s nimi k Pelusii, odkud pokračovali zpátky do Koile Sýrie. Jejich armádu kromě Makedonců a dalších spojenců tvořil také značný počet Egyptanů, kteří byli asi poprvé začleněni

i do bojových jednotek diadochů. Dalším cílem nového invazního vojska byla Gaza, kde již také Démétrios shromáždil své vojsko, které tvořilo zhruba 12 500 pěšáků, 4 600 jezdců a 43 válečných slonů. I když měl jeho protivník početní převahu a jeho velitelé navrhovali, aby se vyhnul boji, začal Démétrios rozestavovat své jednotky do bitevní linie. Osobně se ujal velení nad levým křídlem, kde zaujalo postavení i 3 100 jeho nejlepších kavaleristů. Do středu postavil pěší falangu tvořenou 11 000 vojáky a na pravou stranu umístil zbylých 1 500 jezdců. Před levé křídlo a střed rozmístil všechny své slony a jako jejich podporu 1 500 vrhačů oštěpů. Když byli Ptolemaios a Seleukos informováni o rozestavení protivnickových sil, okamžitě posílili své pravé křídlo. Nyní ho tvořilo 3 000 jezdců, většina jejich lehké pěchoty a rovněž ostré kovové hroty, které měly zastavit postup nepřátelských slonů. Jaké pozice zaujaly jejich další jednotky v bojové linii prameny neuvádějí.

Bitvu zahájily jízdy na posílených křídlech, přičemž po prvním střetu se přeživší na obou stranách rychle stáhli, přeskupili a vyrazil znovu do útoku. Jelikož ani jedna strana nebyla schopna získat na bojišti převahu, vyslal Démétrios do útoku své slony. Ptolemaiovští vojáci nejdříve začali ostřelovat osádky na hřbetech zvířat a potom nechali tlustokožce naběhnout na ostré kovové hroty. Linie slonů se zcela rozpadla a většina zvířat byla chycena Ptolemaiovými muži. Naprosté selhání útoku tlustokožců vyděsilo většinu Démétriových kavaleristů, kteří začali ustupovat ke Gaze. Jejich velitel sice s několika jednotkami zůstal na bojišti, ale již nemohl změnit výsledek střetnutí a brzy nařídil ostatním přeživším jezdcům, aby vytvořili formace a začali se přesunovat ke Gaze. Když pěchota zpozorovala, že ji opustila vlastní kavalerie, začala se také stahovat. Démétrios ztratil na bojišti 500 padlých a asi 8 000 zajatých. Ztráty vítězných Ptolemaiových jednotek jsou neznámé.

Někteří ustupující Démétriovi jezdci se snažili zachránit svůj majetek uložený v Gaze, a proto vjeli za městské hradby. Když se přiblížil Ptolemaios se svými vojáky, chtěli všichni město rychle opustit, ale zablokovali všechny brány, díky čemuž se nepřítel mohl bez boje zmocnit Gazy. Synova porážka měla katastrofální důsledky i pro Antigona. Ptolemaios se svými jednotkami rychle obsadil většinu foinických měst, včetně Týru, který obsadil po krátkém vyjednávání. Brzy se ale stáhnul, protože proti jeho jednotkám vyrazil Antigonos s většinou svých sil. I Seleukos nyní začal plánovat návrat do své satrapie v Babylónii, čímž donutil Antigona, aby se svými oponenty uzavřel v prosinci roku 311 př. n. l. tzv. **panovnický mír**, kterým byly ukončeny boje ve východním Středomoří a přesunul část svých přeživších jednotek do ohrožené oblasti. Třetí válka diadochů skončila, ale válečné operace pokračovaly, i když se přesunuly do oblastí, o které většina dědiců Alexandra III. Velikého neměla zájem. Navazující konflikt se proto nazývá **babylonská válka**.

Babylonská válka (311 – 309 př. n. l.)

Na přelomu let 312 a 311 př. n. l. se Seleukos rozhodl znovu vojensky obsadit svou satrapii v Babylónii, kterou opustil před pěti lety. Jeho spojenec Ptolemaios mu poskytl na boj s Antigonem a jeho synem pouze 800 pěšáků a 200 jezdců. Pokud chtěl Seleukos dosáhnout vítězství proti vojensky nejsilnějšímu diadochovi, musel se spoléhat na podporu obyvatel a místních velitelů. Během tažení na Babylón většina civilistů vítala svého bývalého satrapu a jeho muže jako osvoboditele a dokonce se k nim přidal i místní správce Polyarchus s 1 000 vojáky. V polovině května roku 311 př. n. l. vstoupil Seleukos bez boje do Babylónu. Zde poprvé narazil na vážný odpor Antigonových spojenců, kteří se stáhli do městské pevnosti a jmenovali svým vojenským velitelem Diphiluse. O následujících událostech podávají prameny dvě odlišné verze. Podle první po krátkém obléhání zaútočili Seleukovi vojáci na hradby během bouře a rychle se ji zmocnili. Druhá verze uvádí, že Seleukos nechal přehradit řeku Eufrat, čímž vytvořil umělé jezero. V srpnu jeho muži úmyslně poškodili hráz a uvolněná voda zničila stěny pevnosti.

Antigonos asi teprve nyní začal považovat Seleuka a jeho nepočetné jednotky za hrozbu a nařídil svému loajálnímu satrapovi v Médii Níkánórovi a jeho kolegovi v Arii nebo Persii Evagerovi (též Euagorasovi), aby v Babylónii vojensky zakročili. Oba dohromady shromáždili 10 000 mužů pěchoty a 7 000 kavaléristů a vytáhli na Babylón. Seleukos proti nim mohl postavit pouze 3 000 pěšáků a 400 jezdců, a proto se svými muži táhl k řece Tigris, kde je ukryl do bažin. Když se přiblížilo nepřátelské vojsko a vybudovalo si tábor, aby mohlo přenocovat, vyrazil Seleukos a jeho vojáci do útoku a po krátkém boji dosáhli drtivého vítězství. Evager a několik dalších velitelů v boji zahynulo a většina přeživších nepřátel dobrovolně vstoupila do Seleukova vojska. Pouze Níkánór s několika loajálními přeživšími vojáky uprchl přes poušť. Jaké ztráty utrpěla vítězná armáda, prameny neuvádějí.

Seleukos nyní disponoval početným a zkušeným vojskem a rozhodl se ho okamžitě využít. Rychle dobyl Médii a Elam a několik okolních satrapií. Do konce roku 311 př. n. l. ztratil Antigonos kontrolu nad oblastmi celého dnešního jižního Iráku a skoro celého Íránu. Asi proto rychle uzavřel mír s ostatními diadochy a poté pověřil svého syna Démétria, aby s 15 000 vojáky pěchoty a 4 000 kavaleristy táhl na Babylón. Seleukos se rozhodl vyhnout přímému střetu a nechal celé město evakuovat kromě městských pevností. Když Démétrios a jeho vojáci vstoupili do opuštěného Babylónu, okamžitě začali obléhat opevněná postavení posledních obránců. Jednu pevnost se jim sice podařilo obsadit, ale další opevnění již nebyli schopni překonat. Po několika dnech rozdělil Démétrios své síly. V Babylónu nechal svého

velitele Archelausa s 5 000 pěšáky a 1 000 jezdci a se zbylými jednotkami se na jaře roku 310 př. n. l. stáhnul. Prameny sice neuvádějí, jak pokračovalo obléhání, ale Antigonovým jednotkám se město nejspíš dobýt nepodařilo, což jen potvrzuje budoucí bojové operace.

Již na podzim roku 310 př. n. l. vyrazil Antigonos osobně s některými svými jednotkami do Babylónie a opět se zmocnil bez boje její metropole. V Babylónu zůstal až do března roku 309 př. n. l., aniž by se střetl s hlavními silami nepřítele. Když se začal se svými jednotkami přesunovat na severozápad, objevil se Seleukos se svým vojskem. Oba velitelé si postavili na neznámých místech tábory a začali se připravovat na příští den, kdy se chtěli střetnout na bitevní poli. Seleukos nařídil svým mužům, aby se najedli v noci, díky čemuž mohl napadnout nepřátelské síly již příští den ráno, když vojáci snídali. Antigonos byl drtivě poražen a již nikdy během svého života nezaútočil na Babylón. Podrobnosti o popsáném tažení neposkytují ani antičtí ani moderní autoři. Seleukos se stal suverénním vládcem nad všemi východními provinciemi bývalé říše Alexandra III. Velikého a také asi vojensky nejsilnějším diadochem. V následujících letech se mu také podařilo uzavřít smlouvu s indickým panovníkem Čandraguptou Maurjou, kterou se sice vzdal části východních území, ale obdržel za ně 500 slonů, což mělo zásadní vliv na výsledek čtvrté války diadochů. Někteří moderní historikové se domnívají, že Antigonova porážka během Babylonské války znamenala konec všech nadějí na opětovné sjednocení bývalé říše Alexandra III. Velikého. Bitva u Ipsu v roce 301 př. n. l. jen definitivně potvrdila vznik nástupnických států diadochů.

Čtvrtá válka diadochů (308 – 301 př. n. l.)

V roce 309 př. n. l. nechal Kassandros zavraždit posledního člena argeovské dynastie Alexandra IV. Aiga. Nyní všem diadochům bylo jasné, že obnovenou říši již nezdědí žádný příbuzný Alexandra III. Velikého. Všechny pokusy o obnovu říše skončily a každý bývalý makedonský velitel mohl obhajovat již jen vlastní mocenské zájmy. Největší ambice mezi přeživšími diadochy měl Antigonos, který se rozhodl po svých neúspěších v Babylónii zahájit další dobovačné tažení na Balkánském poloostrově. Velením flotily, kterou tvořilo 250 plavidel, pověřil svého syna Démétria. V roce 307 př. n. l. se Antigonovým jednotkám podařilo „osvobodit“ Athény, které poskytly dalších třicet válečných lodí, a Megaru.

Povzbuzen novými úspěchy rozhodl se Antigonos zaútočit proti svému největšímu oponentovi ve východním Středomoří – Ptolemaiovi. Egyptské námořní i pozemní síly ovládaly ostrov **Kypr**, odkud mohly podnikat rychlé námořní útoky do oblastí dnešní Sýrie a Malé Asie. Proto na začátku roku 306 př. n. l. nařídil Démétriovi, aby vyrazil

proti nepřátelskému opěrnému bodu s 53 těžkými válečnými loděmi a 110 transportními, na jejichž palubách převážel 15 000 vojáků pěchoty a 400 kavaleristů. Velitelem posádky na Kypru byl Ptolemaiov bratr Menelaos, který disponoval 12 000 pěšáky, 800 jezdců a 60 plavidly. Démétrios chtěl do svého vojska začlenit také jednotky sestavené na ostrově Rhodos, ale místní obyvatelé se rozhodli zůstat neutrálními, čímž vyprovokovali Antigonu a jeho syna, aby je v příštích dvou letech obléhali. Invazní jednotky se vylodily u města Carpasie, které brzy dobyly. Poté se zmocnily i Urania a postupovaly po souši k přístavu Salamína. Menelaos rychle shromáždil všechny své síly a střetl se s útočníky před městem. I když prameny neposkytují podrobnější popis bitvy, Démétrios dosáhl drtivého vítězství, protože se jeho vojákům podařilo pobít 1 000 Menelaových mužů a další 3 000 zajmout. Ztráty vítězů antičtí ani moderní autoři neuvádějí.

Přeživší obránci ostrova se stáhli za zdi přístavu a vyslali do Egypta žádost o pomoc. Démétrios proto okamžitě oblehl Salamínu. Jednu obléhací věž pravděpodobně pojmenoval **Helepolis** (zřejmě menší verze zařízení použitého později na ostrově Rhodos). I když se jeho mužům podařilo prorazit městské hradby, obránci v noci podnikli překvapivý útok a většinu zařízení zapálili. Popsané fiasko Démétria neodradilo a nařídil svým mužům pokračovat v obléhání. Brzy se k břehům ostrova přiblížil Ptolemaios se 140 válečnými, 200 transportními plavidly a minimálně 10 000 muži pěchoty na jejich palubách. I když se snažil se svými silami nepozorovaně přiblížit k Salamíně, kde se chtěl střetnout s 60 Menelaovými loděmi, čímž by získal nad protivníkem početní převahu, Démétrios se o jeho příplutí dozvěděl a okamžitě se svou flotilou zablokoval úzký přístup do přístavu.

Ačkoliv se Antigonův syn ocitl mezi dvěma nepřátelskými námořními uskupeními, přesto začal svá plavidla připravovat na bitvu. Veliteli Antisthenovi nařídil, aby s 10 plavidly zadržel Menelaovy lodě v přístavu. Na levé křídlo umístil své nejtěžší válečné lodě, ve středu zaujaly postavení pouze lehká plavidla a ostatní těžká rozmístil na pravou stranu bitevní linie. Ptolemaios rovněž poslal své nejtěžší lodě na levé křídlo a zbytek flotily rozestavil zhruba stejným způsobem jako jeho protivník. Nejzranitelnějším transportním plavidlům nařídil, aby zaujaly postavení za bitevní linií a čekala na výsledek boje. Střetnutí zahájil na obou stranách útok plavidel na levém křídle. Lodě obou stran se navzájem taranovaly, ničily si vesla, osádky po sobě střílely a někteří vojáci dokonce útočili na paluby nepřátelských lodí a zajímali je. Obě flotily zničily protivníkovu pravou stranu a pokoušely se mu vpadnout do týla. Útok Démétriovy flotily byl rychlejší. Když Ptolemaios prorazil nepřátelskou linii na pravé straně, chtěl nařídít ostatním plavidlům, aby jeho průlom podpořila. Brzy ale zjistil, že jeho pravé křídlo bylo rozdraceno a nechráněný střed začal neorganizovaně ustupovat. Aby se vyhnul

obklíčení a zajetí, musel svou vítěznou jednotku začít stahovat. Démétrios dosáhl drtivého vítězství, jelikož pouze 20 jeho plavidel bylo poškozeno, přičemž všechny byly odtaženy do přístavu a po opravách mohly opět vyplout na moře. Ptolemaios ztratil 40 lodí, které byly zajaty i s posádkami, a dalších 80 bylo poškozeno. Do zajetí padlo také 8 000 pěšáků plavících se na transportních plavidlech. Pozůstatky egyptských sil se vrátily do delty Nilu. Menelaos se svými 60 loděmi prorazil blokádu přístavu, ale na bojiště dorazil až po skončení bitvy, a proto se vrátil do Salamíny. Vítězný Démétrios se rychle zmocnil zbytku ostrova a zajal dalších 16 000 vojáků pěchoty a 600 kavaleristů, které začlenil do svého vojska.

Povzbuzen synovým úspěchem přijal Antigonos v roce 306 př. n. l. **královský titul**. Stejný titul brzy přijali i Kassandros, Lýsimachos, Ptolemaios a Seleukos. Ve stejném roce na podzim se Antigonos rozhodl podniknout invazi do údolí Nilu a rychle shromáždil 80 000 pěšáků, 8 000 jezdců, 83 slonů, 150 válečných a 100 transportních plavidel. Osobně se ujal velení nad pozemními silami, se kterými se vydal přes Sinajskou poušť. Svému synovi Démétriovi nařídil, aby se ujal velení flotily a plul s ní podél pobřeží současně s armádou. I když jejich muži dorazili až k Nilu, Ptolemaios obsadil všechny říční pevnosti a opevněná města loajálními posádkami, které se odmítly vzdát, a také vyslal své posly k nepřátelským velitelům, aby úplatky přesvědčily některé důstojníky k přeběhnutí. Jelikož Antigonos nezajistil pro své muže dostatek zásob na dlouhodobé tažení a ani logistika nebyla schopná zajistit dostatečný přísun potravin, rozhodl se po poradě se svými veliteli stáhnout všechny své jednotky a v budoucnosti zopakovat invazi až po důkladnějších přípravách.

Po fiasku svého posledního válečného tažení se Antigonos rozhodl zaútočit na ostrov **Rhodos**, který sice v předchozích konfliktech zůstal „neutrálním“, ale většina egyptských obchodních lodí využívala jeho přístav jako svou základnu, čímž obyvatelé ostrova nepřímo ekonomicky podporovali Ptolemaia. Političtí představitelé Rhodu se nejdříve chtěli vyhnout invazi uzavřením spojenecké smlouvy. Démétrios požadoval vydání sta rukojmích a také vojenskou okupaci celého ostrova. Když obyvatelé Rhodu jeho podmínky odmítli, shromáždil v přístavu Loryma 200 válečných a 180 transportních lodí, které převážely 30 000 - 40 000 vojáků pozemních sil. Invaze se také zúčastnilo 1 000 obchodních plavidel, včetně pirátských.

Ihned po vylovení nechal Démétrios postavit opevněný tábor a vyslal své muže vyplnit okolní venkov. Poté shromáždil řemeslníky a zahájil stavbu největší obléhací věže starověku, tzv. **Helepolis**, která dosahovala výšky 40 metrů a obsluhovalo ji 3 400 vybraných vojáků. Rovněž začala stavba menších zařízení a také některé lodě byly vybaveny pro útoky na hradby. Díky svým úchvatným obléhacím strojům si Démétrios vysloužil své přízvisko **Poliorkétés** (čili „obléhatel měst“). Za přístavními hradbami se shromáždilo 6 000 rhodských

vojáků a asi 1 000 spojenců. Navzdory námořní blokádě se místním velitelům dařilo do města dovážet obilí a také vojenské jednotky. Brzy po začátku obléhání do města dorazilo 150 knósských a více než 500 Ptolemaiových mužů a po roce dalších 1 500 egyptských vojáků. Velitelem městské obrany byl jmenován Athenagoras.

Démétriovi a jeho jednotkám se sice podařilo prorazit městské zdi, ale obyvatelé města postavili v ulicích ze sutin a rozebraných budov ještě dvoje další provizorní hradby. Odvaha rhodských námořních velitelů zajistila obyvatelům města dostatek zásob, tudíž je útočníci nemohli vyhladovět. Zhruba po roce obléhání musel Démétrios čelit diplomatickému tlaku většiny řeckých městských států, které začaly sympatizovat s obyvateli ostrova. V roce 304 př. n. l. obě strany uzavřely mírovou smlouvu, podle které se ostrov Rhodos stal spojencem Antigona a jeho syna, ale nemusel se účastnit žádné budoucí války s Ptolemaiem. Ačkoli antičtí autoři neposkytují ani přibližné počty padlých, moderní odhady uvádějí, že Démétrios ztratil asi 1 300 mužů a obránci zhruba 5 400 vojáků. Vděční obyvatelé Rhodu udělili Ptolemaiovi za jeho pomoc titul **Sótér** (Spasitel). Opuštěné obléhací stroje použili ke stavbě přes 30 metrů vysoké sochy boha slunce Héliá, která se jako tzv. **Rhodský kolos** zapsala mezi sedm divů starověkého světa.

V roce 304 př. n. l. se Démétrios rozhodl pokračovat ve válce s Kassandrem, protože se domníval, že osvobozením dalších řeckých poleis by získal nové spojence. Jeho první útok směřoval proti Ptolemaiově posádce ve městě Sykionu, kterou překvapivým nočním útokem zahnal na místní Akropoli, kde ji donutil ke kapitulaci. Potom vyrazil proti Kassandrovým jednotkám umístěným v Korintu. Nespokojení obyvatelé polis v noci otevřeli útočníkům brány a velitel obrany se svými muži vzdal. Bez boje se Démétrios také zmocnil ostrova Skyros. Na první vážnější odpor narazil až u Arkadského Orchomenusu, kde se místní velitel věrný Polyperchontovi odmítl vzdát. Útočníci rychle postavili obléhací věže, se kterými strhli hradby. Vítězný Démétrios poté nechal ukřižovat vzpurného velitele i 80 jeho důstojníků. Dalších 2 000 zajatých žoldnéřů začlenil do svého vojska. Obránce okolních pevností vyděsil odstrašující příklad Arkadského Orchomenusu, a proto se bez boje útočníkům vzdali.

Vyděšený Kassandros se nejdříve pokusil uzavřít spojení s Antigonem, ale jednání ztroskotala. Poté neměl jinou možnost, než požádat o pomoc ostatní diadochy. Lýsimachos, Ptolemaios a Seleukos se jej rozhodli vojensky podpořit a vyhlásili válku Antigonovi a jeho synovi. Kassandros poté poskytl část svých jednotek Lýsimachovi a se zbytkem táhnul do Thesálie. Lýsimachos opustil Thrákií a vpadl do oblasti dnešní Malé Asie, kde se mu podařilo uzavřít spojení s nespokojeným Antigonovým velitelem Docimusem. Oba poté obsadili několik významných řeckých měst a dokonce vyslali velitele Prepulause s 6 000

pěšáky a 1 000 jezdců do Aeolie a Iónie. Zprávy o nepřátelském postupu natolik znepokojily Antigonu, že rychle shromáždil všechny své jednotky a vyrazil do napadených oblastí. Lýsimachos se chtěl vyhnout bitvě, dokud nedorazí Seleukos se svými vojáky, a proto se opevnil ve svém táboře a ignoroval pohyby protivnickových sil. Antigonos se proto rozhodl zablokovat všechny přístupy do nepřátelského ležení, čímž by protivnickovy jednotky vyhladověl. Lýsimachos brzy pochopil závažnost situace. Rychle proto naplánoval noční útok a po proražení nepřátelské blokády ustoupil se svými muži k opevněnému městu Dorylaeum, ve kterém byly dostatečné zásoby obilí pro celou jeho armádu. I zde ho Antigonos oblehl a donutil k ústupu. Jeho muži nemohli Lýsimachovy jednotky pronásledovat, protože po prudké bouři se celý terén změnil v bahno. Když se Antigonos dozvěděl, že do oblasti postupuje Seleukos se svou armádou, nechal své vojáky odpočívat a nařídil svému synovi, aby se se svými muži přesunul do Malé Asie.

Mezitím Kassandros se svými jednotkami zablokoval všechny průsmyky, které spojovaly jih Balkánského poloostrova s Thesálií. Aby se Démétrios vyhnul krvavým bojům v horském terénu, nechal své muže nastoupit na loď a provedl vyloďení v přístavu Larisa. Zaskočení obránci města se vzdali bez boje. Útočníci poté porazili dva místní velitele, čímž donutili Kassandra, aby evakuoval obyvatele některých měst do obnovených Théb. Obě armády se setkaly na neznámém místě a postavily si tábory. Démétrios disponoval 56 000 pěšáky a 1 500 jezdců. Lýsimachos mohl proti nepřátelům postavit jen 29 000 mužů pěchoty a 2 000 kavaleristů. Ani jedna strana nechtěla svést rozhodující bitvu. Démétrios pouze zareagoval na výzvu obyvatel města Pherae a s částí svých sil vyhnal místní posádku, čímž je „osvobodil“. Úspěšné tažení přerušila Antigonova žádost, aby se s vojskem okamžitě přesunul do Malé Asie. Démétrios ihned uzavřel s Kassandrem příměří a nalodil své jednotky.

Po příplutí do Efezu se místní posádka okamžitě bez boje vzdala. Démétrios poté táhl k většině měst, která si před časem podrobil Lýsimachos, a všechna dobrovolně kapitulovala. V zoufalé situaci se Kassandros rozhodl vojensky podpořit spojence a vyslal do Malé Asie svého velitele Pleistarcha s 12 000 muži pěchoty a 500 kavaleristy. Během plavby po moři byly ale ztraceny téměř dvě třetiny celé armády. Zhruba ve stejnou dobu zahájil Ptolemaios další invazi do Koile Sýrie a podařilo se mu bez odporu obsadit většinu měst kromě Sidónu. Brzy se ale stáhnul, protože obdržel klamnou zprávu, že proti jeho silám vytáhnul Antigonos s celou svojí armádou. Lýsimachos zatím zkontaktoval nepřátelské velitele v zimovištích a podařilo se mu přesvědčit 2 800 Antigonových vojáků, aby vstoupili do jeho vojska. Do oblasti bojů rovněž dorazil Seleukos s 20 000 pěšáky, 12 000 jezdců, 480 slony a více než 100 skythskými válečnými vozy. Obě strany se začaly připravovat na rozhodující bitvu.

Armády se setkaly v roce 301 př. n. l. u vesnice **Ipsos** na území Frýgie ve vnitrozemí dnešní Malé Asie. Průběh střetnutí není možné podrobně rekonstruovat, jelikož prameny poskytují pouze zlomkovité informace. Antigonos a Démétrios disponovali pravděpodobně 70 000 zkušenými a kvalitně vycvičenými pěšáky, 10 000 jezdci a 75 slony. Proti nim mohly spojené síly Kassandra, Lýsimacha a Seleuka postavit jen 64 000 mužů pěchoty a 10 500 kavaleristů. Díky Seleukovi bylo do jejich vojska začleněno také zhruba 400 slonů a 120 válečných vozů, což se mělo během boje projevit jako rozhodující faktor. Rozestavení armád na bojišti je dodnes sporné. Jisté je, že Démétrios zaujal s nejlepšími jednotkami jízdy postavení na pravém křídle přímo proti kavalerii vedené Seleukovým synem **Antiochem**. Pěchotu pravděpodobně obě strany umístily do středu, přičemž Antigonos se svou gardou nejspíš zaujal pozici za falangou, a ostatní jednotky jízdy rozdělily mezi kraje bojových linií. Největší spory vedou historikové o rozmístění slonů. Antigonos postavil asi všechna zvířata s lehkou pěchotou rovnoměrně před své jednotky. Jeho protivníci nejspíš umístili slony s lehkou pěchotou do stejné pozice, ale 300 tlustokožců si ponechali v záloze.

Bitvu zahájil Démétrios útokem své kavalerie proti nepřátelskému pravému křídlo. Ačkoli se mu prudkým úderem podařilo zatlačit protivníkovy jednotky, Antigonova pěchota nemohla za ním postupovat, protože se střetla s nepřátelskou falangou, čímž v bojové linii vznikla nebezpečná mezera. Démétriovy chyby okamžitě využil Seleukos a do vzniklé mezery poslal své slony umístěné v záloze. Jelikož se koně báli tlustokožců, jezdci na pravém křídle byli obklíčeni a bok Antigonovy falangy zůstal bez jakékoliv ochrany. Seleukos asi nechtěl riskovat další těžké ztráty, a proto kolem pěšáků pouze jezdil se svou kavalerií. Vojáci brzy propadli panice a celá jejich bitevní linie se rozpadla. Antigonos se sice pokoušel shromáždit některé jednotky a podniknout protiútok, ale byl zasažen nepřátelským oštěpem a na bojišti zemřel. Ztráty obou armád jsou neznámé. Po smrti svého otce se Démétrios s 5 000 pěšáky a 4 000 jezdci, kteří nepadli nebo neutekli, stáhl do Efezu, aniž by narazil na odpor. Poté se přeplavil na Balkánský poloostrov, kde zatím ztratil podporu většiny svých spojenců.

Vítězní diadochové si rozdělili Antigonova asijská území. O obnovení původní říše Alexandra III. Velikého již nikdo neusiloval. Na jejím území vznikly tři nová helénistická království – Antigonovské na Balkánském poloostrově, Ptolemaiovské v Egyptě a Seleukovské v Asii. Ačkoli se jednalo o bývalé spojence, jednotlivé nástupnické státy mezi sebou začaly brzy bojovat o sporná hraniční území. Vzájemné konflikty pokračovaly přes sto let až do 2. století př. n. l., kdy jeden stát po druhém podlehl nové mocnosti v oblasti Středozemního moře – **římské republice**.

Poslední boje diadochů

Démétrios si udržel kontrolu nad Peloponésem, některými ostrovy ve východním Středomoří a podařilo se mu znovu dobýt několik oblastí v Malé Asii. V roce 298 př. n. l. zemřel Kassandros a spor mezi jeho syny Antipatrem a Alexandrem o následnictví brzy přerostl v občanskou válku. Alexandr uzavřel vojenskou alianci s Démétriem a épeirským panovníkem Pyrrhem, ale oba jeho noví spojenci jen sledovali vlastní mocenské zájmy. Démétrios Kassandrova syna brzy zabil, a potom se okolo roku 294 př. n. l. zmocnil celé Makedonie. Války v Evropě se rozhodl využít Lýsimachos a rychle obsadil Démétriovo území v Malé Asii. Po stabilizaci situace v Makedonii pověřil Démétrios správou celé oblasti svého syna **Antigona II. Gonatáse** a osobně vyrazil roku 287 př. n. l. v čele trestné výpravy na východ. I když zpočátku dosáhl několika úspěchů, byl po roce války zajat Seleukem I., který přijal titul **Nikátor** („Vítěz“), a po dvou letech věznění popraven.

Zatím si Lýsimachos a Pyrrhos podmanili Makedonii a usedli společně na trůn. Poté v roce 284 př. n. l. přesvědčila Lýsimacha jeho třetí manželka Arsinoé II., aby zabil svého nejstaršího syna Agathokla. Jeho vdova s jejich dětmi utekla k Seleukovi a přesvědčila ho, aby roku 282 př. n. l. vyhlásil válku jejímu tchánovi. K rozhodujícímu střetnutí došlo již roku 281 př. n. l. u **Kúrúpedia** poblíž Sard v Lýdii. O samotné bitvě se nedochovaly v pramenech žádné podrobnosti. Jisté pouze je, že Lýsimachos zahynul na bojišti, čímž se Seleukos zmocnil všech jeho území a podařilo se mu tak obnovit téměř celé bývalé impérium Alexandra III. Velikého, bez Egypta, kde vládl Ptolemaios.

Dříve než se přesunul se svými jednotkami na evropské území byl Seleukos zavražděn **Ptolemaiem Keraunem** („Blesk“ či „Hrom“), nejstarším synem Ptolemaia I. Sótéra, kterého připravil o následnictví jeho mladší bratr. Atentátník poté uprchl do Lýsimacheie, kde se nechal Seleukovými vojáky prohlásit králem Makedonie a oženil se s Lýsimachovou vdovou Arsinoé II. Pro uchopení moci si ale vybral nevhodnou dobu, protože na přelomu let 281 a 280 př. n. l. musel čelit první masivní invazi Keltů na Balkánský poloostrov. V roce 279 př. n. l. se nájezdníci vrátili a samozvaného panovníka zajali a popravili. Poté pokračovali až k Thermopylské soutěsce, kde se jim v bitvě podařilo rozbít a porazit spojenou armádu řeckých států. Obránci Balkánského poloostrova poté začali používat proti Keltům opotřebovovací taktiku, díky které jim způsobili těžké ztráty a začali je pomalu vytlačovat ze svého území. Definitivní porážku utrpěli nájezdníci u Delf.

Poté na pozvání bythýnského panovníka Níkoméda I. se Keltové přeplavili asi v roce 277 př. n. l. na území dnešní Malé Asie. Zde na ně čekal makedonský vládce v exilu Antigonos II.

Gonatás, který je vlákal do léčky u **Lýsimacheie**. Poblíž keltského ležení postavil svůj vlastní tábor, kde nechal i všechny své lodě a několik pozemních jednotek. Zbytek své armády ukryl a čekal až nepřátelé napadnou jeho flotilu. Když Keltové skutečně zaútočili, napadl je s jádrem svých sil ze zálohy a drtivě je porazil. Antigonos II. se díky svému vítězství mohl v roce 276 př. n. l. vrátit do Makedonie jako nový král a obnovit zde vládu antigonovské dynastie, která se udržela u moci až do roku 168 př. n. l. Keltové byli po své porážce usazeni ve střední Malé Asii (zpočátku v oblasti nazvané podle nich Galacie) a začali sloužit jako žoldnéři v armádách místních panovníků.

Po politické stabilizaci situace v Evropě zůstalo mezi státy diadochů pouze jediné významné ohnisko budoucích konfliktů – oblast **Koile Sýrie**. Do starověkého Egypta vedlo pouze několik přístupových cest a oblast dnešní Izraele, Libanonu a Sýrie byla mezi nimi. Přesto byla Koile Sýrie po bitvě u Ipsu v roce 301 př. n. l. připojena k územím Seleuka I. Níkátóra. Jeho bývalý spojenec Ptolemaios I. Sótér se až do své smrti v roce 283 př. n. l. nepokoušel sporné území vojensky obsadit. Situace se ale změnila, když na trůn usedli potomci obou slavných vojevůdců. Po zhruba jednom desetiletí míru přerostl spor mezi novým vládcem seleukovské říše **Antiochem I. Sótérem** („Spasitelem“) a egyptským panovníkem **Ptolemaiem II. Filadelfem** („milujícím sestru“) v ozbrojený konflikt.

První syrská válka (274 – 271 př. n. l.) demonstrovala vojenskou sílu a schopnosti egyptského vládce, kterému se podařilo obsadit celou oblast dnešní Sýrie a dokonce zabrat i některá území v Malé Asii. Jelikož se dochovalo jen minimum pramenů o všech šesti konfliktech o Koile Sýrii, není jasné, proč seleukovská říše nepodnikla okamžitě protiútok.

Druhá syrská válka (260 – 253 př. n. l.) byla již trestnou výpravou mladého **Antiocha II.**, který uzavřel vojenskou alianci s Antigonem II. Gonatásem. Rozhodujícím střetnutím celého konfliktu byla **námořní bitva u ostrova Kós**, u které kromě lokality je jisté pouze, že v ní zvítězila flotila Antigona II. Moderní autoři nemohou přesně určit ani rok, a proto uvádějí 261 – 255 př. n. l. I když prameny poskytují pouze minimum informací, je pravděpodobné, že seleukovské jednotky znovu obsadily většinu oblastí v Malé Asii. Válku v roce 253 př. n. l. ukončily mírová smlouva a sňatek Antiocha II. s dcerou Ptolemaia II. **Bereniké**.

Třetí syrská válka (246 – 241 př. n. l.) byla paradoxně vyvolána smrtí Antiocha II., který neurčil svého následníka, což vyvolalo spor mezi jeho manželkami Berenikou a **Laodicí**, jelikož obě chtěly dosadit na uprázdněný trůn své syny. Berenika požádala o pomoc svého bratra **Ptolemaia III. Euergeta** („dobrotivého“), který vpadl se svým vojskem do Sýrie a podle nejnovějších výzkumů se probojoval až k Babylónu. Svě sestře již nepomohl, protože byla roku 246 př. n. l. zavražděna a na trůn nastoupil **Seleukos II.** Postup egyptského

panovníka se přesto podařilo zastavit jen díky podpoře Antigona II. Gonatáse, který se svou flotilou roku 246 nebo 245 př. n. l. porazil Ptolemaiovo námořnictvo v **námořní bitvě u ostrova Andros**, čímž donutil egyptské síly stáhnout se zpátky do údolí Nilu. Po ústupu invazních sil se moci v některých oblastech chopil bratr nového panovníka **Antiochos Hierax**, který okamžitě vyhlásil nezávislost na svém sourozenci a roku 235 př. n. l. ho drtivě porazil v **bitvě u Ancyry** (dnešní Ankara). Jelikož v seleukovské říši začala občanská válka, byla roku 241 př. n. l. uzavřena s Ptolemaiem III. Euergetem mírová smlouva, díky které získal celou oblast Sýrie. Ptolemaiovský Egypt dosáhl svého územního zenitu.

Čtvrtá syrská válka (219 – 217 př. n. l.) byla důsledkem restaurační politiky nového seleukovského panovníka **Antiocha III. Velikého** (222 – 187 př. n. l.). Po svém nástupu na trůn nový vládce okamžitě obnovil svou kontrolu nad Mědíí a Persií a v roce 221 př. n. l. se neúspěšně pokusil o invazi do oblasti dnešní Sýrie. V roce 219 př. n. l. již jeho jednotky úspěšně vpadly do sporné oblasti a podařilo se jim dobýt většinu ztracených území. Potom se Antiochos III. Veliký dopustil zásadní strategické chyby, jelikož nepokračoval v postupu do Egypta, ale začal upevňovat svou správu v nově obsazených oblastech. V údolí Nilu zatím politicky slabý panovník **Ptolemaios IV. Filopatór** nechal svého dvořana **Sosibia**, aby shromáždil všechny dostupné jednotky a doplnil je o 30 000 nových odvedenců, většinou egyptského původu, což mělo brzy vyvolat nové etnické napětí.

Nové Ptolemaiovo vojsko vyrazilo v roce 217 př. n. l. do Koile Sýrie a střetlo se s Antiochovými jednotkami v červnu u **Raphie** (dnešní Rafah poblíž Gazy). Antiochos III. Veliký disponoval 62 000 – 63 000 pěšáky, 6 000 jezdci a 102 indickými slony. Ptolemaios IV. Filopatór shromáždil 70 000 – 71 000 mužů pěchoty, 4 000 – 5 000 kavaleristů a 73 afrických tlustokožců. Oba panovníci rozmístili své jednotky klasickým způsobem. Do středu umístili falangy své pěchoty, jízdu rozdělili na křídla a slony s lehkooděnci rozestavili před bitevní linie. Ptolemaios zaujal postavení na levém křídle a Antiochos naproti němu na a avé straně své bitevní linie.

Boj zahájili váleční sloni. Africká zvířata ale vyděsil pohled na jejich větší indické protivníky, a proto se obrátila a prorazila vlastní linie. Chaosu se rozhodl využít Antiochos a se svou kavalérií porazil protivníkovu levé křídlo. Ptolemaios se proto stáhnul do týlu, kde přeskupil svou pěchotu a vyslal ji do útoku proti nepřátelské falanze, která se po krátkém boji zhroutila. I když se Antiochos domníval, že porážkou protivníkovu křídla vyhrál bitvu, pohled na ustupující pěšáky ho donutil nařídít ostatním jednotkám ústup. Ačkoli chtěl opustit Raphii, většina jeho mužů se ukryla za její hradby, a proto se k nim připojil a začal vyjednávat s Ptolemaiem o míru. Antiochova armáda ztratila na bojišti 10 000 pěšáků, 300 jezdců

a 5 slonů. Dalšíh 4 000 mužů pěchoty bylo zajato. Ptolemaiovy síly napočítaly 1 500 padlých pěšáků, 700 kavaleristů a 16 tlustokožců. Zbytek slonů byl chycen.

Ptolemaios IV. Filopatór obhájil sice svou svrchovanost nad Koile Sýrii a dokonce obsadil i území připojená po třetí syrské válce, ale jeho království se brzy ocitlo ve vnitřní ekonomické a etnické krizi. Úspěch egyptských odvedenců vyvolal napětí mezi řeckým a egyptským etnikem, které vyvrcholilo v roce 197 př. n. l. odtržením oblasti Horního Egypta a vznikem samostatného státu, který si Ptolemaiovcí znovu podrobili až v roce 185 př. n. l.

Pátá syrská válka (202 – 195 př. n. l.) byla jen potvrzením úpadku státu Ptolemaiovců. Po smrti Ptolemaia IV. Filopatóra v roce 204 př. n. l. usedl na trůn jeho nezletilý syn **Ptolemaios V. Epifanés** („nalezený“), za kterého vládli regenti. Mezi kandidáty na správce království brzy vypukly politické rozbroje, což ještě prohloubilo vnitřní krizi státu. Oslabení svého protivníka se rozhodl využít Antiochos III. Veliký a uzavřel vojenskou alianci s **Filipem V. Makedonským**. Poté rychle vojensky obsadil téměř celou oblast Koile Sýrie a střetl se s Ptolemaiovým vojskem u **Pania** (dnešní Golanské výšiny, stát Izrael). I když prameny nesdělují mnoho podrobností, Antiochos III. pravděpodobně použil na bojišti těžkou jízdu (tzv. katafrakty), kteří pod velením jeho syna objeli nepřátelskou bitevní linii na křídlech a vpadli egyptské pěchotě do týla, čímž rozhodli o Antiochově vítězství. Jelikož musel Ptolemaios V. čelit povstání v údolí Nilu, uzavřel roku 195 př. n. l. s Antiochem III. mírovou smlouvu, kterou se vzdal všech nároků na Koile Sýrii, a oženil se s jeho dcerou Kleopatrou I.

Šestá syrská válka (170 – 168 př. n. l.) začala, když se dva regenti vládnoucí za nezletilého **Ptolemaia VI. Filoméтора** rozhodli zaútočit na říši **Antiocha IV. Epifanése** („vznešeného“). Seleukovský panovník okamžitě zahájil protiútok, obsadil Kypr a dokonce dvakrát oblehl protivníkovu hlavní město Alexandrii. Až ozbrojený zásah římské republiky donutil Antiocha k ústupu a uzavření míru v roce 168 př. n. l.

Posledním pokusem seleukovské dynastie o dobytí Koile Sýrie bylo tažení uzurpátora **Alexandra I. Balase**, které skončilo roku 145 př. n. l. jeho porážkou v **bitvě u Antiochie** (či **řeky Oenoparus**). Krátce po střetnutí byl uchvatitel trůnu zavražděn.

Po padesáti letech bojů byla říše Alexandra III. Velikého rozdělena mezi tři nástupnické dynastie, které mezi sebou vedly další vzájemné války. Antigonovská Makedonie byla definitivně poražena a začleněna do římské republiky v roce 168 př. n. l. Seleukovská říše se pod tlakem Parthů a Římanů postupně zmenšovala až na oblast dnešní Sýrie, kterou si v roce 64 př. n. l. definitivně podmanila upadající římská republika. Ptolemaiovský Egypt si udržel nezávislost až do roku 30 př. n. l., kdy byl rovněž připojen k rodícímu se Římskému impériu.